

LADIK KATALIN

Gyertyafényt szopogató angyal

*mi meghalni mindnyájan
úgyis téves csatatéren*

Domonkos István: *Kormányeltörésben*

Domonkos Istvánt negyven éve láttam legutóbb Újvidéken, az akkor még létező Jugoszlávia nevű országban, ahol barátainkkal, ismerőseinkkel együtt éltünk, akik közül többen eltávoztak az azóta már nem létező országból. *Én nem bírní nemzeti / fogások erős szaga / csinálni külföldből / portable haza* (*Kormányeltörésben*, Djuphult, 1971). Ellentmondás? Hogy lehet eltávozni onnan, ami nem létezik?

EGY KETTÉVÁGOTT ALMA TÁNTOROGVA HÁROM SOR SZÖGES-DRÓTRA DÖLT, ÉS MEGDERMEDVE, MEZÍTELEN HÚSÁVAL VILÁGÍT, AKÁRHA MAGASFESZÜLTÉGŰ ÁRAMÚTÉS ÉRTE VOLNA A GYÚJTÓTÁBORBÓL VALÓ MENEKÜLÉSE KÖZBEN.

Negyven évvel ezelőtt ezt kérdezte Domonkos verse: *vers lenni kérdezni: / bírni el pici egér / hátán egész-ház / ha bebújni lyuk?* (*Kormányeltörésben*). Akkoriban még nagybetűs Verset is szeretett volna írni, akkor még hitt a Költészetben, holott néhány sora már e hit ingatagságáról is tanúskodott: *mert mi a való: / míg írom ím e versemet, / a deszkafalon át hallom, / az újságíró s az ács / hogyan horkolnak, szellentgetnek. / S az angyalokat csak kitaláltam, / nem a sorok miatt, / azt hittem, angyallal / szebb a hó, a füst, a házak, a szénnyomok, / azt hittem, Noé bárkája a vers...* (*Kontrapunkt*)

Igen, a vers Noé bárkája. Lélekvesztő. A költészet tehát lélekvesztés? Meglehet. A lélek elvesztése, és szerencsés esetben a lélek megtalálása is: *vers lenni tócsa / beleülni lenni szivacs /...* Ki számára lélekvesztés a költészet? Többnyire a költőnek, ritkábban az olvasónak. A költő, Domonkos lelke a vegytisztítóban van, írja, és hogy *az anyaországot a szabadság nagyon megviselte*. Ez a csúfondáros rap-grimasz a HU-nak szólt.

A SZEMKÖZTI PÁROS OLDALON, KIFESZÍTETT FEHÉR VÁSZONFALBA EGY EMBERI ÁRNYÉK KAPASZKODIK KÉTSÉGBEESETTEN. UJJAI MEGGYŰRIK AZ ÁTTETSZŐ, ÁTHATOLHATATLAN FALAT.

A költőnek nincs kijárat. Az átlátszó vászonfal a vers bedeszkázott, álságos kijárata, ahol a deszkákon *agyara nő a fény sugárnak*. Nem csoda, ha ilyen zárkában a költő magától tanul meg lopni, hazudni, ölni, sírni. Aztán *a konyhaasztalon / a kilátástól vakon / gyertyafényt szopogatnak / alutáplált angyalok*.

Emberek? Színek vagy istenek? Egyre megy. Az áldozatokon már nem segíthetünk.

A YU-HU- RAP REDŐZÖTT, LEOMLÓ FÜGGÖNY-FAL ZÁRKÁJÁBAN EGY CSÜGGEDTEN ÁCSORGÓ LÉNY, EGY *ALUTÁPLÁLT ANGYAL*, MEZÍTLÁBASAN, RÁ NEM ILLŐ NAGY ZAKÓBAN, HÁTULRÓL LEFÉNYKÉPEZVE. VAJON Ő VOLT-E AZ AZ ÁRNYALAK, AKI A KIFESZÍTETT VÁSZNIFALBA OLY KÉTSÉGBEESZETTEN KAPASZKODOTT?

Domonkos halántékra támasztott kézzel, arccal az ablaknak, összehúzott szemmel, merőn néz az ablaküveg mögötti idillikus tájra, vagy csupán az ablakban árválkodó muskátlit figyeli elmerengve? De meglehet, hogy azt az önmagát ringató belső tengert figyeli, azt, akitől több mint negyven évvel ezelőtt verseiben még áradozni tanult, és akinek partján immár mélységnek álcázott közönnyel, botladozó rap-ritmusban, talicskán tolja sok-sok kitalált életét körbe-körbe a végeken. Hiszen valahová mégis tartozni kell.

Hvar, 2011. június

Underground biciklizés – cél, 2001, Bandung, Indonézia. Fotó: archív

